

POLİSLERİN UMUTSUZLUK DÜZEYİ İLE PROBLEM ÇÖZME BECERİSİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

Analyzing the Relationship between Hopelessness Level with Problem Solving Skills of Police Officers

Süleyman DÜNDAR*

Özet

Bu çalışmanın amacı, polislerin umutsuzluk düzeyleri ile problem çözme becerileri arasındaki ilişkiyi incelemektir. Araştırmanın evreni, Afyonkarahisar İl Emniyet Müdürlüğü il merkezinde görevli polislerdir. Araştırmanın örneklemini, evrenden basit tesadüfî örnekleme yöntemi ile belirlenen 167 polis oluşturmuştur. Ölçme araçları olarak, kişisel bilgi formu, Beck Umutsuzluk Ölçeği ve Problem Çözme Becerisi Ölçeği kullanılmıştır. Araştırmada elde edilen verilerin analizinde, bağımsız örneklem t testi, varyans analizi, faktör analizi ve regresyon analizi kullanılmıştır. Araştırma bulgularına göre; 21-30 ve 31-40 yaş grubundaki polislerin problem çözme becerisi, 41 ve üzeri yaş grubuna göre daha yüksektir. Yaş gruplarına göre umutsuzluk düzeyinde anlamlı bir farklılık yoktur. Polislerin problem çözme becerilerinin, umutsuzluk düzeyi ile ilişkili olduğu belirlenmiştir. Umutsuzluk düzeyi yükseldikçe problem çözme becerisi azalmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Umutsuzluk, Problem Çözme Becerisi, Polis.

Abstract

The aim of this study is to analyze the relationship between hopelessness levels with problem solving skills of police officers. Survey population is police who works at Afyonkarahisar Police Department. Survey sample is 167 police who selected using simple random sampling method from population. Data collected with personal information form, Beck Hopelessness scale and problem solving scale. Data is analyzed using independent two sample test, analysis of variance, factor analysis and regression

* Yrd. Doç. Dr., Afyon Kocatepe Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İşletme Bölümü,
dundar@aku.edu.tr
PBD, 10 (3) 2008, ss.77-92

analysis. The results of this research show that problem solving skills of police at the age of 21-30 and 31-40 is higher than police at the age group of over 40. There is no differences hopelessness level of police between age groups. Problem solving skills of police is related to their hopelessness level. When hopelessness level of police increases, problem solving skills of them decrease.

Key Words: Hopelessness, Problem Solving Skill, Police.

Giriş

Polislerin çalışma koşulları, kendilerine, ailelerine ve sosyal yaşamlarına fazla zaman ayıramamasına, bu durum da polislerin kendilerini mutsuz hissetmelerine neden olmaktadır (Taşdöven, 2005:44). Polislerin çalışma koşulları, onların psikolojilerinde, davranışlarında ve fiziksel yapılarında olumsuz değişmelere neden olmaktadır. Polislerde, sinirlilik, umutsuzluk, karamsarlık, depresyon, konsantrasyon bozukluğu, unutkanlık vb. problemlerin ortaya çıktığı, alkol ve sigara kullanımının arttığı belirlenmiştir (Emmott, 1994:15). Taşdöven'in (2005) Ankara Emniyet Müdürlüğünde görev yapan 260 polis üzerinde yaptığı araştırmada, polislerin tükenmişlik düzeyi yüksek bulunmuştur. Umutsuzluk ve tükenmişlik kavramı birbiriyle iç içedir. Umutsuzluk, tükenmişliğin sonucu olarak ortaya çıkan bir ruh halidir. Umutsuzluk ve tükenmişlik, özellikle insanlarla yoğun iletişimin söz konusu olduğu mesleklerde yaşanan, stresle başa çıkamama sonucunda bireyin fiziksel ve duygusal olarak hissettiği tükenme (çaresizlik) duygusudur (Yıldırım, 2007:1). Bireylerin yaşamındaki stres umutsuzluğu artırabilmektedir (Landis vd., 2007).

Bu alanda yapılan çalışmalarda, bireyin, problem çözme becerisi ile umutsuzluk, stres, kötümserlik ve öğrenilmiş çaresizlik arasında olumsuz bir ilişki olduğu belirlenmiştir (Ferah, 2000) Gelecekle ilgili olumsuz düşünce umutsuzluğu artırmaktadır (O'connor vd., 2000).

Umutsuzluk, geleceğe karşı olumsuz tutumların göstergesidir. Umutsuzluk ile intihar düşüncesi ve girişimi ilişkilidir. Umutsuzluğun bireyin intihar olasılığını artırıcı bir durum olduğuna ilişkin çok sayıda çalışma vardır (Dilbaz ve Seber, 1993; Haran, 1995; Bayam vd., 2002; Heeringen vd., 2003; Türkmen 2004; Batıgün, 2005; Tümkaya, 2005; Ak vd., 2006; Chioqueta ve Stiles, 2007; O'Connor vd., 2008).

Konukbay (2005) engelli çocuk ebeveynleri üzerinde yaptığı araştırmada, ebeveynlerin umutsuzluk düzeyi ile problem çözme becerisi arasında ilişki olduğu sonucuna ulaşmıştır. Ebeveynlerin umutsuzluk

düzeyi arttıkça problem çözme becerileri azalmaktadır. Türkmen (2004) erbaş ve erler üzerinde yaptığı çalışmada problemlerini çözemeyen erbaş ve erlerin intihar eğiliminin daha yüksek olduğunu belirlemiştir.

Bu çalışma, üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde umutsuzluk ve problem çözme becerisi açıklanmıştır. İkinci bölümde, araştırmanın amacı, hipotezleri, veri toplama araçları ve yöntemi belirtilmiştir. Üçüncü bölümde ise bulgular verilmiş ve yorumlanmıştır.

1. Umutsuzluk

Umut ve umutsuzluk karşıt beklentilerdir. Umut gelecekle ilgili bir amacı gerçekleştirmedeki olumlu, umutsuzluk ise olumsuz beklentilerdir (Dilbaz ve Seber, 1993:134). Umut bireyin yaşama gücüdür. Birey umutlu olduğu sürece geleceğe dönük planlar yapar. Umut, bireyin karşılaştığı problemlerine çözüm bulmada bireye güç verir (Konukbay, 2005:14) Umutta gelecekteki amacın gerçekleşmesi düşüncesi hâkim iken umutsuzlukta gerçekleşmeme düşüncesi hâkimdir.

Bireyin başarısızlıklarını hiçbir zaman yenemeyeceğine, problemlerini hiçbir zaman çözemeyeceğine inanması, gerçekçi bir nedeni olmadığı halde yaşantılarına yanlış anlamlar yüklemesi ve amacına ulaşmak için çabalamadığı halde bunlardan negatif sonuçlar beklemesi umutsuzluk olarak tanımlanmaktadır (Deniz vd., 2007). Birey yaşamını sürdürmede, sosyal desteğe ihtiyaç duymaktadır. Sosyal destek eksikliği, bireyin umutsuzluğunu artırabilmektedir (Sorias'dan aktaran Derebaşı, 1996:2).

2. Problem Çözme Becerisi

Problem, bireyin bir hedefe ulaşmada karşılaştığı zorluklardır. Birey yaşamı boyunca iş, aile ve sosyal çevresiyle ilgili zorluklarla karşılaşır. Problemlerin çözülebilmesi, yaşamda karşılaşılan bu zorlukların üstesinden gelinebilmesidir. Birey bu zorlukların üstesinden gelebildiği sürece hayatta başarılı olabilir. Problemlerini çözebilen bireyin yaşama bağlılığı artar.

Problem çözme becerisi, bireyin çevreyle baş etmede en önemli özelliklerinden birisidir (Konukbay, 2005:19). Problem çözümü zihinsel bir süreçtir (Kaya, 2005). Kendine güven duyan bireyler problemlerini duymayanlara göre daha kolay çözebilmektedir (Baumgardner vd., 1986). Bireyin depresyon (zihinsel) durumu problem çözme becerisini etkilemektedir (Larson vd., 1990). Problem çözme becerisi, bireyin

sosyal uyumunu ve günlük yaşamdaki başarısını olumlu yönde etkilemektedir (Heppner ve Anderson'dan aktaran Sardoğan vd., 2006). Problemlerini çözebilen bireyler karar verme durumunda kendilerine daha fazla güven duymakta ve doğru kararlar verebilmektedirler (Deniz, 2004).

3. Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın temel amacı polislerin umutsuzluk düzeyleri ile problem çözme becerileri arasında ilişki olup olmadığının incelenmesidir. Bu amacın yanı sıra, polislerin yaş ve eğitim durumuna göre umutsuzluk ve problem çözme becerileri arasında farklılıklar olup olmadığı da araştırılmıştır. Bu amaçlara ilişkin hipotezler aşağıda verilmiştir.

Hipotez 1: Polislerin umutsuzluk düzeyi ile problem çözme becerisi arasında ilişki vardır.

Hipotez 2: Polislerin yaş gruplarına göre umutsuzluk düzeyleri arasında farklılık vardır.

Hipotez 3: Polislerin eğitim durumlarına göre umutsuzluk düzeyleri arasında farklılık vardır.

Hipotez 4: Polislerin yaş gruplarına göre problem çözme becerileri arasında farklılık vardır.

Hipotez 5: Polislerin eğitim durumlarına göre problem çözme becerileri arasında farklılık vardır.

4. Araştırmanın Yöntemi

Bu çalışmada, alan araştırması yöntemi kullanılmıştır. Polislerin, umutsuzluk düzeyi ile problem çözme becerisi arasındaki ilişki t testi ve regresyon analizi ile araştırılmıştır. Polislerin yaş ve eğitim durumuna göre umutsuzluk düzeylerinde ve problem çözme becerilerinde farklılık olup olmadığı tek yönlü varyans analizi ile incelenmiştir.

4.1. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Araştırmanın evreni, Afyonkarahisar İl Emniyet Müdürlüğü, il merkezinde görev yapan polislerdir. İl merkezinde görevli 553 polis

memurundan, Basit tesadüfî örnekleme yöntemine göre belirlenen 200 polise anket formu dağıtılmış, 167 anket formu geri toplanabilmıştır.

Evrenden alınması gereken örneklem büyüklüğü; %95 güven düzeyi ($t=1,96$), %5 hata payı ve $p=0,50$ değerine göre 161 olarak hesaplanmıştır (Serper ve Aytaç, 2000:48). Örnekleme yer alan polislerin yaş ve eğitim durumuna göre dağılımı Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1: Örneklemedeki Polislerin Yaş ve Eğitim Durumuna Göre Dağılımı

		Sayı	Oran (%)
Yaş	20-30	46	27,54
	31-40	85	50,90
	41-50	32	19,16
	51-60	4	2,40
	Toplam	167	100,00
Eğitim Durumu	Lise	56	33,53
	Önlisans	80	47,90
	Lisans	31	18,56
	Toplam	167	100,00

4.2. Veri Toplama Araçları

Bu çalışmada veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından hazırlanan kişisel bilgi formu, Beck Umutsuzluk Ölçeği ve Problem Çözme Envanteri kullanılmıştır.

4.2.1. Problem Çözme Envanteri

Heppner ve Peterson (1982) tarafından geliştirilen Problem Çözme Envanteri, bireyin problem çözme becerisi konusunda kendisini algılayışını ölçen, kendini değerlendirme türü bir ölçektir. Ergen ve yetişkinlere uygulanır. 1-6 arasında puanlanan ve 35 maddeden oluşan Likert tipi bir ölçektir. Maddelere verilecek cevaplar; “1: Her zaman böyle davranırım”, “2: Çoğunlukla böyle davranırım”, “3: Sık sık böyle davranırım”, “4: Arada sırada böyle davranırım”, “5: Ender olarak böyle davranırım” ve “6: Hiçbir zaman böyle davranmam” şeklinde

sıralanmaktadır. Ölçeğin puanlanmasında 9., 22. ve 29. maddeler puanlama dışı tutulur. Bazı maddelerin (1, 2, 3, 4, 11, 13, 14, 15, 17, 21, 25, 26, 30, 34) puanlaması ters olarak yapılır. Ölçekten alınabilecek toplam puan 32-192 arasında değişir. Ölçekten alınan toplam puanların yüksekliği, bireyin problem çözme becerisi konusunda kendini yetersiz olarak algıladığını, düşüklüğü ise yeterli olarak algıladığını gösterir (Savaşır ve Şahin, 1997:79).

Taylan'ın (1990) Türkçeye çevirdiği ve güvenilirlik ve geçerlilik çalışmasını yaptığı çalışmada, faktör analizi ile ölçeğin üç faktörden oluştuğu belirlenmiştir. Bu faktörler, kişinin yeni problemleri çözme yeteneğine olan inancını ifade eden “problem çözme yeteneğine güven”; gelecekte başvurmak için ilk problem çözme çabalarını yeniden gözden geçirmek için etkin bir biçimde araştırma yapmayı ifade eden “yaklaşma-kaçınma” ve problemlerle durumlarda kişisel kontrolünü sürdürme yeteneğini belirten “kişisel kontrol”dür.

4.2.2. Beck Umutsuzluk Ölçeği

Beck ve arkadaşları (1974) tarafından geliştirilen umutsuzluk ölçeği, ergen ve yetişkin bireylerin geleceğe dönük beklentilerini ölçmektedir. Ölçek 20 maddeden oluşur ve maddeler 0-1 puanla puanlandırılır. Maddelerin seçenekleri “Evet”, “Hayır” şeklindedir. Ölçeğin puanlanmasında 11 maddenin (2, 4, 7, 9, 11, 12, 14, 16, 17, 18, 20) evet, 9 maddenin (1, 3, 5, 6, 8, 10, 13, 15, 19) hayır cevabı 1 puanla değerlendirilir. Ölçekten elde edilecek puan aralığı 0-20 arasındadır. Puan değerinin yüksekliği bireyin umutsuzluğunun yüksek olduğunu gösterir (Savaşır ve Şahin, 1997:61).

Umutsuzluk ölçeğinin güvenilirlik ve geçerlilik çalışmalarının yapıldığı (Seber vd., 1993; Durak, 1993; Durak, 1994; Durak ve Palabıyıköğlü, 1994) çalışmalarda, gelecek beklentisi, motivasyon ve umut olmak üzere üç faktör belirlenmiştir.

5. Bulgular ve Değerlendirme

Veriler SPSS 11.0 paket programı kullanılarak analiz edilmiştir. Örnekleme yer alan her bir polis için, problem çözme becerisi ve umutsuzluk ölçeği ile elde edilen veriler yukarıda açıklanan puanlama sistemine göre puanlanarak problem çözme becerisi ve umutsuzluk toplam puanları hesaplanmıştır. Problem çözme becerisi ve umutsuzluk

ölçeklerinin, bireyin problem çözme becerisini ve umutsuzluk düzeyini ölçmedeki güvenilirlikleri Cronbach Alpha iç tutarlılık analizi ile test edilmiştir. Problem Çözme Envanterinin Cronbach Alpha iç tutarlılık katsayısı 0,83, umutsuzluk ölçeğinin Cronbach Alpha iç tutarlılık katsayısı 0,84 olarak hesaplanmıştır. Bu iki ölçeğin tutarlılık değerlerinin 0,80’de büyük olması, ölçeklerin, bireylerin problem çözme becerisini ve umutsuzluk düzeyini ölçmede güvenilirliğinin yüksek (Özdamar, 1999:522) olduğunu göstermektedir. Problem Çözme Envanterinin madde toplam puan korelasyonları 0,26 ile 0,72, umutsuzluk ölçeğinin madde toplam puan korelasyonları 0,34 ile 0,64 arasında değişmektedir.

Problem Çözme Envanteri ve umutsuzluk ölçeği ile elde edilen veriler üzerinde ana bileşenler (principal components) yöntemi ve varimax dönüştürmesi uygulanarak faktör analizi yapılmıştır. Problem Çözme Envanterine ilişkin; problem çözme yeteneğine güven (5, 6, 7, 10, 12, 18, 19, 23, 24, 27, 33, 34, 35 nolu maddeler), yaklaşma-kaçınma (1, 2, 4, 11, 13, 15, 16, 20, 21, 25, 26, 30, 31 nolu maddeler) ve kişisel kontrol (3, 8, 14, 17, 28, 32 nolu maddeler) olarak isimlendirilen (Savaşır ve Şahin, 1997:81) üç faktör belirlenmiştir. Faktörlerin, Cronbach Alpha iç tutarlılık katsayısı sırasıyla; 0,87, 0,79, 0,70 olarak hesaplanmıştır. Toplam varyansın % 24,4’ünü problem çözme yeteneğine güven, % 9,3’ünü yaklaşma-kaçınma, % 5,6’sını kişisel kontrol faktörü açıklamaktadır.

Umutsuzluk ölçeğinden, gelecekle ilgili beklentiler (1, 7, 11, 13, 15, 18, 19 nolu maddeler), motivasyon kaybı (2, 4, 9, 12, 14, 16, 17, 20 nolu maddeler) ve umut (3, 5, 6, 8, 10 nolu maddeler) faktörleri olarak isimlendirilen (Durak, 1994) üç faktör belirlenmiştir. Faktörlerin Cronbach Alpha iç tutarlılık katsayısı sırasıyla; 0,83, 0,81, 0,74 olarak hesaplanmıştır. Toplam varyansın % 28,4’ünü gelecekle ilgili beklentiler, % 9,2’ünü motivasyon kaybı, % 6,5’ini umut faktörü açıklamaktadır.

Polislerin umutsuzluk puanı ortalaması 20 puan üzerinden 9,46 bulunmuştur. Bayam ve arkadaşlarının (2002) sivil savunma çalışanları üzerinde yaptığı araştırmada umutsuzluk puanı ortalaması 9,16 bulunmuştur. Konukbay’ın (2005) engelli çocuk ebeveynleri üzerinde yaptığı araştırmada umutsuzluk puanı ortalaması, annelerin 7,46, babaların 7,67 bulunmuştur. Problem çözme puanı ortalaması, annelerin 88,91, babaların 85,90 bulunmuştur.

Eğitim durumuna göre polislerin, problem çözme becerisi ve umutsuzluk puanlarına ilişkin tanımlayıcı ve varyans analizi istatistik değerleri Tablo 2’de verilmiştir. Eğitim durumuna göre problem çözme

becerisinde ve umutsuzluk düzeyinde anlamlı bir farklılık olup olmadığı tek yönlü varyans analizi ile test edilmiştir. Eğitim durumuna göre problem çözme becerisinde anlamlı bir farklılık vardır ($p=0,000 < \alpha = 0,05$) Eğitim düzeyi yükseldikçe kişilerin problem çözme becerileri artmaktadır. Önlisans mezunlarının problem çözme becerisi, orta öğrenim mezunlarına göre daha yüksektir. Lisans mezunlarının problem çözme becerisi, orta öğrenim ve önlisans mezunlarına göre daha yüksektir. Polislerin eğitim durumuna göre problem çözme becerilerinde farklılık vardır hipotezi (H5) doğrulanmıştır. Eğitim durumuna göre, umutsuzluk düzeyinde anlamlı bir farklılık yoktur ($p=0,180 > \alpha = 0,05$). Polislerin eğitim durumlarına göre umutsuzluk düzeyleri arasında farklılık vardır hipotezi (H3) doğrulanmamıştır.

Tablo 2: Problem Çözme Becerisi ve Umutsuzluk Puanlarının Eğitim Durumuna Göre Ortalama, Standart Sapma, Minimum, Maksimum ve Varyans Analizi Değerleri

	Eğitim durumu	N	$\bar{X}$	s	Min.	Mak.	F	p
Problem Çözme Becerisi	Orta Öğrenim	56	108,18	15,24	78,00	140,00	30,70	0,000
	Önlisans	80	91,65	17,55	72,00	154,00		
	Lisans	31	81,10	15,53	78,00	134,00		
	Toplam	167	95,23	16,51	72,00	154,00		
Umutsuzluk	Orta Öğrenim	56	10,23	3,31	2,00	17,00	1,71	0,180
	Önlisans	80	9,15	4,18	1,00	18,00		
	Lisans	31	8,87	4,10	2,00	17,00		
	Toplam	167	9,46	3,91	1,00	18,00		

Yaş gruplarına göre polislerin problem çözme becerisi ve umutsuzluk düzeyleri arasında farklılık olup olmadığı tek yönlü varyans analizi ile test edilmiştir. Polislerin yaş grubuna göre problem çözme becerisi ve umutsuzluk puanlarına ilişkin tanımlayıcı ve varyans analizi istatistik değerleri Tablo 3'te verilmiştir. En üst yaş grubunun (41+) diğer yaş gruplarına (20-30, 31-40) göre, problem çözme becerileri arasında anlamlı bir farklılık vardır ($p=0,001 < \alpha = 0,05$). 41 ve + yaş grubundaki polislerin problem çözme becerisi, alt yaş gruplarındaki polisler göre daha düşüktür. Polislerin yaş gruplarına göre problem çözme becerileri arasında farklılık vardır hipotezi (H4) doğrulanmıştır. Polislerin yaş

gruplarına göre umutsuzluk düzeyleri arasında farklılık vardır hipotezi (H2) doğrulanmamıştır. Yaş gruplarına göre umutsuzluk düzeyinde anlamlı bir farklılık yoktur ($p=0,113 > \alpha=0,05$).

Tablo 3: Problem Çözme Becerisi ve Umutsuzluk Puanlarının Yaş Gruplarına Göre Ortalama, Standart Sapma, Minimum, Maksimum ve Varyans Analizi Değerleri

	Yaş	N	$\bar{X}$	s	Min.	Mak.	F	p
Problem Çözme Becerisi	20-30	46	91,23	19,69	63,10	141,65	7,28	0,001
	31-40	85	93,04	18,26	57,10	133,65		
	41+	36	105,54	17,35	73,10	140,00		
	Toplam	167	95,23	19,16	57,10	141,65		
Umutsuzluk	20-30	46	8,72	4,16	1,00	18,00	2,21	0,113
	31-40	85	9,41	4,05	2,00	18,00		
	41+	36	10,53	3,03	5,00	17,00		
	Toplam	167	9,46	3,91	1,00	18,00		

Polislerin, problem çözme becerisi ile umutsuzluk düzeyi arasında ilişki olup olmadığının belirlenmesi için t testi ve regresyon analizi yapılmıştır. Umutsuzluk puanının ortanca (medyan) değeri (9,00) hesaplanmıştır. Umutsuzluk puanı, ortanca değerinden düşük olanlarla, eşit ve yüksek olanların problem çözme becerisi puanları arasında farklılık olup olmadığı bağımsız iki örneklem t testi ile test edilmiştir. İlgili değerler Tablo 4’de verilmiştir.

Tablo 4: Umutsuzluk Puanı Yüksek ve Düşük Olanların Problem Çözme Becerisi Puanlarının Ortalaması, Standart Sapması ve t İstatistiği Değerleri

	Umutsuzluk puanı	N	$\bar{X}$	s	t	p
Problem Çözme Becerisi	Yüksek $\geq 9,00$	94	106,53	15,30	11,62	0,000
	Düşük $< 9,00$	73	80,70	12,78		
	Toplam	167	95,23	19,16		

Umutsuzluk puanı yüksek olanlarla düşük olanların problem çözme becerisi puan ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($p=0,000 < \alpha = 0,05$). Umutsuzluk puanı dokuza eşit ve yüksek olanların düşük olanlara göre problem çözme becerisi daha düşüktür.

Problem çözme becerisinin ve Problem Çözme Envanteri'nin faktörlerinin bağımlı, umutsuzluğun ve Beck Umutsuzluk Ölçeği'nin faktörlerinin bağımsız değişken(ler) olarak belirlendiği regresyon modelleri ile polislerin problem çözme becerisi ile umutsuzluk düzeyi arasındaki ilişki incelenmiştir. Bu ilişki 5 ayrı modelde incelenmiştir. Regresyon modellerine ilişkin analiz sonuçları Tablo 5'te verilmiştir.

Tablo 5: Regresyon Analizi Bulguları

Model	Bağımlı Değişken	Bağımsız Değişken(ler)	β	t	p	R	R ²	$\bar{R}^2$	F	p
1	Problem Çözme Becerisi (genel)	Sabit	61,03	23,17	0,000	0,74	0,55	0,54	197,2	0,000
		Umutsuzluk	3,615	14,04	0,000					
2	Problem Çözme Becerisi (Genel)	Sabit	88,91	49,40	0,000	0,44	0,20	0,18	13,2	0,000
		Gelecekte Beklenti	2,80	2,13	0,035					
		Motivasyon	3,33	3,30	0,001					
		Umut	2,15	2,05	0,041					
3	Problem Çözme Yeteneğine Güven (Faktör 1)	Sabit	16,91	37,6	0,000	0,39	0,15	0,14	9,77	0,000
		Gelecekte Beklenti	0,38	1,16	0,249					
		Motivasyon	0,575	2,29	0,024					
		Umut	0,91	2,10	0,037					
4	Yaklaşma-Kaçınma (Faktör 2)	Sabit	22,24	63,42	0,000	0,47	0,22	0,21	15,48	0,000
		Gelecekte Beklenti	0,539	2,11	0,037					
		Motivasyon	0,870	4,42	0,000					
		Umut	-0,33	-0,99	0,325					
5	Kişisel Kontrol (Faktör 3)	Sabit	10,53	67,55	0,000	0,31	0,09	0,08	5,56	0,001
		Gelecekte Beklenti	0,34	2,99	0,003					
		Motivasyon	0,48	2,65	0,008					
		Umut	-0,22	-1,48	0,139					

Model 1’de polislerin umutsuzluk düzeyi ile problem çözme becerisi arasında ilişki olduğu belirlenmiştir ($p=0,000 < \alpha = 0,05$). Polislerin umutsuzluk ($p=0,000 < \alpha = 0,05$) düzeyi arttıkça problem çözme becerisi azalmaktadır ($t=14,04$, $p=0,000 < \alpha = 0,05$). Tersinden ifade edilecek olursa, polislerin umut düzeyi arttıkça, problem çözme becerisi artmaktadır. Umutsuzluk puanının yüksekliği, kişinin umutsuzluk düzeyinin yüksekliğini ifade etmektedir. Problem çözme becerisi puanının yüksekliği, kişinin problem çözme becerisinin düşük olduğunu göstermektedir. Kişilerin umutsuzluk puanı ile problem çözme becerisi puanı arasında %74 düzeyinde bir ilişki vardır. Polislerin problem çözme becerisini %55 düzeyinde umutsuzluk değişkeni açıklamaktadır. Bu sonuca göre araştırmanın temel hipotezi olan, polislerin umutsuzluk düzeyi ile problem çözme becerisi arasında ilişki vardır hipotezi (H1) doğrulanmıştır.

Model 2’de çoklu regresyon analizi ile umutsuzluk ölçeğinden faktör analizi ile belirlenen faktörler (gelecekte beklenen, motivasyon kaybı ve umut) ile problem çözme becerisi arasındaki ilişki incelenmiştir. Umutsuzluk ölçeğinin alt faktörlerinde yer alan maddelerin toplam puanları hesaplanmıştır. Polislerin, gelecek beklenti ($p=0,035 < \alpha = 0,05$), motivasyon ($p=0,001 < \alpha = 0,05$) ve umut ($p=0,041 < \alpha = 0,05$) düzeyleri ile problem çözme becerileri arasında anlamlı ilişkiler vardır. Gelecekle ilgili beklentiler azaldıkça problem çözme becerisi azalmaktadır. Motivasyon kaybı arttıkça problem çözme becerisi azalmaktadır. Umut düzeyi azaldıkça problem çözme becerisi azalmaktadır.

Model 3, model 4 ve model 5’te Problem Çözme Envanteri’nin faktör analizi ile belirlenen problem çözme yeteneğine güven, yaklaşma-kaçınma ve kişisel kontrol faktörleri ile umutsuzluk ölçeğinin gelecekte beklenen, motivasyon ve umut faktörleri arasındaki ilişkiler çoklu regresyon analizi ile incelenmiştir. Model 3’te polislerin problem çözme yeteneğine güven ile motivasyon ($p=0,024 < \alpha = 0,05$) ve umut ($p=0,037 < \alpha = 0,05$) düzeyi arasındaki ilişki anlamlı, gelecekte beklenen ($p=0,249 > \alpha = 0,05$) düzeyi arasındaki ilişki anlamsız bulunmuştur. Model 4’te polislerin problem çözme becerisinde yaklaşma-kaçınma yaklaşımı ile gelecekte beklenen ($p=0,037 < \alpha = 0,05$) ve motivasyon ($p=0,000 < \alpha = 0,05$) düzeyi arasındaki ilişki anlamlı, umut ($p=0,325 > \alpha = 0,05$) düzeyi arasındaki ilişki anlamsız bulunmuştur. Model 5’te polislerin problem çözme becerisinde, kişisel kontrol ile gelecekte beklenen ($p=0,003 < \alpha = 0,05$) ile motivasyon ($p=0,008 < \alpha = 0,05$) düzeyi

arasındaki ilişki anlamlı, umut ($p=0,139 > \alpha =0,05$) düzeyi arasındaki ilişki anlamsız bulunmuştur.

Sonuç

Özellikle topluma hizmet veren ve insanlarla yoğun iletişim gerektiren meslek mensuplarında, umutsuzluk, tükenmişlik ve depresyon gözlenmektedir (Taşdöven, 2005; Orhan 2006; Özipek 2006; Yıldırım 2007). Bireylerin hayatta karşılaştıkları problemleri çözebilmede bireyin umutsuzluk, tükenmişlik ve depresyon durumu etkili olabilmektedir.

Bu araştırmada, Afyonkarahisar İl Emniyet Müdürlüğü, il merkezinde görevli polislerin eğitim durumu ve yaş grubuna göre umutsuzluk düzeyi ve problem çözme becerileri ve umutsuzluk düzeyi ile problem çözme becerisi arasındaki ilişki incelenmiştir. Polislerin eğitim durumunun, problemlerini çözebilmede etkili bir faktör olduğu belirlenmiştir. Eğitim düzeyi arttıkça problem çözme becerisi artmaktadır. Polislerin, eğitim durumuna göre problem çözme becerileri arasında farklılık olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Önlisans mezunu olan polislerin problem çözme becerisi, orta öğrenim mezunlarına göre daha yüksektir. Lisans mezunu olan polislerin problem çözme becerisi, orta öğrenim ve önlisans mezunu polisler göre daha yüksektir. Konukbay (2005) engelli çocuk ebeveynleri üzerinde yaptığı araştırmada da benzer bulgulara ulaşmıştır. Ebeveynlerin, eğitim düzeyi arttıkça problem çözme becerisi artmaktadır.

Bireyin yaşı da problem çözme becerisini etkileyen bir faktördür. Yaş değeri arttıkça problem çözme becerisi azalmaktadır. 40 yaş üzerindeki polislerin problem çözme becerisi, 20-30 ve 31-40 yaş grubundaki polisler göre daha düşüktür. Güçlü'nün (2003), lise müdürleri üzerinde yaptığı araştırmada da 40 yaş üzeri müdürlerin problem çözme becerileri 40 yaş altı müdürlere göre daha düşük bulunmuştur.

Bireyin hayattan beklentilerinin düşüklüğü problem çözme becerisini olumsuz yönde etkilemektedir. Polislerin umutsuzluk düzeyi ile problem çözme becerisi arasında ilişkinin belirlenmesi için yapılan bağımsız örneklem t testi ve regresyon analizi sonucunda, ilişkinin olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Umutsuzluk düzeyi arttıkça, problem çözme becerisi azalmaktadır. Polislerin umut düzeyini artırmak için sosyal destek sağlanmalıdır. Sosyal destek, bireye maddi, bilişsel ve duygusal yardım sağlayan kişisel ve kurumsal desteklerdir. Bunun için, polisler kişisel gelişim ve hayatı algılamada pozitif yaklaşım eğitimleri verilerek,

hayatla ve gelecekle ilgili umut düzeyleri artırılabilir. Hayata ilişkin umut düzeyleri arttığında polislerin problemlerini daha kolay çözebilecekleri öngörülmektedir.

Kaynaklar

- Ak, Mehmet; Özmenler, Kamil Nahit ve Bozkurt, Ali, (2006), “Depresyon Hastalarında Belirti Şiddeti ve Umutsuzluğun İntihar Davranışı Üzerine Etkisi”, *Kriz Dergisi*, C. 14, S. 3, ss. 1-8.
- Batıgün, Ayşegül Durak, (2005), “İntihar Olasılığı: Yaşamı Sürdürme Nedenleri, Umutsuzluk ve Yalnızlık Açısından Bir İnceleme”, *Türk Psikiyatri Dergisi*, 16(1), ss. 29-39.
- Baumgardner, Ann H.; Heppner, Paul P. and Arkin, Robert M., (1986), “Role of Causal Attribution in Personal Problem Solving”, *Journal of Personality and Social Psychology*, Volume 50, Issue 3, pp. 636-643.
- Bayam, Köksel; Okay, Tuncer; Dilbaz, Nesrin ve Açıkgöz, Çağlar, (2002), “Sivil Savunma Birliği Çalışanlarında Kaygı Umutsuzluk ve Öğrenilmiş Güçlülük Düzeyleri ve Posttravmatik Stres Bozukluğu Sıklığı”, *Kriz Dergisi*, 10(1), ss. 1-9.
- Beck, Aaron T.; Weissman, Arlene; Lester, David and Trexler, Larry, (1974), “The Hopelessness Scale”, *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, Volume 42, Issue 6, pp. 861-865.
- Chioqueta, Andrea P. and Stiles, Tore C., (2007), “The Relationship Between Psychological Buffers, Hopelessness and Suicidal Ideation: Identification of Protective Factors”, *The Journal of Crisis Intervention and Suicide Prevention*, Volume 28, Issue 2, pp. 67-73.
- Deniz, M. Engin; Hamarta, Erdal; Arslan, Coşkun ve Başçiftçi, Fatih, (2007), “Üniversite Öğrencilerinin Yaşam Doyumu, Umutsuzluk Ve Akademik Başarılarının Problem Çözme Yaklaşımları Açısından İncelenmesi”, *XVI. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi*, 5-7 Eylül 2007, Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Tokat
- Deniz, M. Engin, (2004), “Üniversite Öğrencilerinin Karar Vermede Öz Saygı Karar Verme Stilleri ve Problem Çözme Becerileri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi Üzerine Bir Araştırma”, *Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 4 (15), ss. 23-35

- Derebaşı, Işık, (1996), *Beck Umutsuzluk Ölçeğinin Ege Üniversitesi Öğrencileri Üzerinde Geliştirilmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Dilbaz, Nesrin ve Seber, Gülten, (1993), “Umutsuzluk Kavramı: Depresyon ve İntiharda Önemi”, *Kriz Dergisi*, 1(3), ss. 134-138.
- Durak, Ayşegül, (1993), *Beck Umutsuzluk Ölçeği'nin Geçerliği Üzerine Bir Çalışma*, Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Durak, Ayşegül, (1994), “Beck Umutsuzluk Ölçeği'nin Geçerlik ve Güvenilirlik Çalışması”, *Türk Psikoloji Dergisi*, 9(31), ss. 1-11.
- Durak, Ayşegül ve Palabıyıkoglu, Refia, (1994), “Beck Umutsuzluk Ölçeği'nin Geçerlik Çalışması”, *Kriz Dergisi*, 2(2), ss. 311-319.
- Emmott, Jacqueline, (1994), “Managing a Police Welfare Function”, *Executive Development*, Volume 7, Issue 3, pp.13-15.
- Ferah, Defne, (2000), “Kara Harp Okulu Öğrencilerinin Problem Çözme Becerilerini Algılamalarının ve Problem Çözme Yaklaşım Biçimlerinin Cinsiyet, Sınıf, Akademik Başarı ve Liderlik Yaklaşımı Açısından İncelenmesi”, Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Güçlü, Nezahat, (2003), “Lise Müdürlerinin Problem Çözme Becerileri”, *Milli Eğitim Dergisi*, Sayı 160, <http://yayim.meb.gov.tr/dergiler/160/guclu.htm>
- Haran, Seda, (1995), *Depresyon, Umutsuzluk, Beğenirlik Ve Kendini Kurgulama Düzeyi İle İntihar Fikirleri Arasındaki İlişki*, Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Heeringen, C. Van; Audenaert, K.; Laere, K. Van; Dumont, F.; Slegers, G.; Mertens, J. and Dierckx, R. A., (2003), “Prefrontal 5-HT_{2a} Receptor Binding Index, Hopelessness and Personality Characteristics in Attempt Suicide”, *Journal of Affective Disorders*, 74, pp.149-158.
- Heppner, P. Paul and Petersen, Chris H., (1982), “The Development and Implications of a Personal Problem Solving Inventory”, *Journal of Counseling Psychology*, Volume 29, Issue 1, pp.66-75.

- Kaya, Ebru, (2005), “*Hemşirelerin Problem Çözme Becerilerinin ve Etkileyen Bazı Faktörlerin İncelenmesi*”, Yüksek Lisans Tezi, Cumhuriyet Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Sivas
- Konukbay, Dilek, (2005), *Engelli Çocuk Ebeveynlerinin Umutsuzluk Düzeyleri ve Problem Çözme Becerileri Arasındaki İlişki*, Yüksek Lisans Tezi, Genelkurmay Başkanlığı, Gülhane Askeri Tıp Akademisi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Landis, Dana; Noni, K. Gaylord; Harben, Sara L.; Malinowski, Kathryn E.; Grant, Russell A. and Carleton, Rebecca E. Ford, (2007), “Urban Adolescent Stress and Hopelessness”, *Journal of Adolescence*, Issue 30, pp.1051-1070.
- Larson, Lisa M.; Wayne, C. Piersel; Imao, Rosalie A.K and Allen, Sarah J., (1990), “Significant Predictors of Problem Solving Appraisal”, *Journal of Counseling Psychology*, Volume 37, Issue 4, pp.482-490.
- O’connor, R. C.; Connery, H. and Cheyne, W. M., (2000), “Hopelessness: the Role of Depression, Future Directed Thinking and Cognitive Vulnerability”, *Psychology, Health&Medicine*, 5(2), pp.155-161.
- O’Connor, Rory C.; Fraser, Lousia; Whyte, Marie Claire; MacHale, Siobhan and Masterton, George (2008), “A Comparison of Specific Positive Future Expectancies and Global Hopelessness as Predictors of Suicidal Ideation in a Prospective Study of Repeat Self-Harmers”, *Journal of Affective Disorders*, Volume 110, Issue 3, pp.207-214.
- Orhan, Serap, (2006), *Samsun’da Çalışan Pratisyen Hekimlerde Tükenmişlik, Benlik Saygısı ve Stresle Başa Çıkma Yolları*, Tıpta Uzmanlık Tezi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Samsun.
- Özdamar, Kazım, (1999), *Paket Programlarla Veri Analizi I*, Eskişehir: Kaan Kitabevi.
- Özipek, Aysun Karabıyık, (2006), *Ortaöğretim Okullarında Görev Yapan Öğretmenlerde Mesleki Tükenmişlik Düzeyi ve Nedenleri*, Yüksek Lisans Tezi, Trakya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tekirdağ.

- Sardoğan, Mehmet E.; Karahan, Fikret T. ve Kaygusuz, Canani, (2006), “Üniversite Öğrencilerinin Kullandıkları Kararsızlık Stratejilerinin Problem Çözme Becerisi, Cinsiyet, Sınıf Düzeyi ve Fakülte Türüne Göre İncelenmesi”, Mersin Üniversitesi, *Eğitim Fakóltesi Dergisi*, C.2, S.1, ss.78-97.
- Savaşır, Işık ve Şahin, Nesrin H., (1997), *Bilişsel Davranışçı Terapilerde Değerlendirme: Sık Kullanılan Ölçekler*, Ankara: Türk Psikologlar Derneđi Yayınları.
- Seber, Gülten; Dilbaz, Nesrin; Kaptanođlu, Cem. ve Tekin, Durmuş, (1993), “Ümitsizlik Ölçeği: Geçerlik, Güvenirlik”, *Kriz Dergisi*, 1(3), ss.134-138.
- Serper, Özer ve Aytaç, Mustafa, (2000), *Örnekleme*, Bursa: Ezgi Kitabevi.
- Taşdöven, Hidayet, (2005), “Polislerin Tükenmişlik Düzeylerinin Çalıştıkları Birimler Açısından İncelenmesi”, *Polis Bilimleri Dergisi*, 7(3), ss. 43-58.
- Taylan, Sabahat, (1990), *Heppner’in Problem Çözme Envanterinin Uyarılama, Güvenilirlik ve Geçerlilik Çalışmaları*, Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Tümkaya, Songül, (2005), “Ailesi Yanında ve Yetiştirme Yurdunda Kalan Ergenlerin Umutsuzluk Düzeylerinin Karşılaştırılması”, *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, C.3, S. 4, ss. 445-459
- Türkmen, Mükremin, (2004), *Erbaş ve Erlerde İntihar Olasılığı ile Ruhsal Durum, Sosyal Destek ve Problem Çözme Becerileri Arasındaki İlişkiler*, Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Yıldırım, Sema, (2007), *Anaokulu Öğretmenlerinde Tükenmişlik Düzeyi ve Umutsuzluk Düzeyi Arasındaki İlişki*, Yüksek Lisans Tezi, Yeditepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.